

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2008.12.8
COM(2008) 819 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

**A szervadományozásra és a szervátültetésre vonatkozó cselekvési terv (2009-2015):
Megerősített együttműködés a tagállamok között**

**{COM(2008) 818 végleges}
{SEC(2008) 2956}
{SEC(2008) 2957}**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

A szervadományozásra és a szervátültetésre vonatkozó cselekvési terv (2009-20015): Megerősített együttműködés a tagállamok között

1. BEVEZETÉS

A Bizottság 2007. május 31-én közleményt fogadott el a szervadományozásról és szervátültetésről¹. Az említett közlemény és a mellékelt hatásvizsgálat² számos olyan közösségi és tagállami szintű fellépésre tett javaslatot, amelyek a szervdonorok számát hivatottak növelni Európa-szerte, valamint ezeknek az eljárásoknak a minőségét és biztonságosságát biztosítják.

A Bizottság kettős cselekvési mechanizmust javasolt: a tagállamok közötti koordinációt és együttműködést fokozó cselekvési tervet, amelyet az alapvető minőségi és biztonsági elveket tartalmazó jogi aktus egészít ki.

Az említett első közlemény elfogadása után a Bizottság konzultációs eljárást indított a nemzeti szakértőkkel és a kulcsfontosságú érdekelt felekkel, amely az emberi szervadományozás és szervátültetés minőségi és biztonsági követelményeire, valamint a javasolt cselekvési terv kiemelt, elsőbbséget élvező területeire összpontosított. A konzultációs eljárásnak köszönhetően a Bizottság tíz kiemelt intézkedést határozott meg, amelyeket három kihívás köré lehet csoportosítani:

- A rendelkezésre álló szervek számának növelése
- A szervátültetési rendszerek hatékonyságának és hozzáférhetőségének fokozása
- A minőség és biztonság javítása.

2. MEGERŐSÍTETT EGYÜTTMŰKÖDÉS A SZERVADOMÁNYOZÁS ÉS A SZERVÁTÜLTETÉS VONATKOZÁSÁBAN

A Szerződés 152. cikke (4) bekezdésének a) pontja arról rendelkezik, hogy az EK harmonizációs intézkedéseket fogadhat el a szervek biztonságosságának és minőségének érdekében. Ugyanez a cikk (152. cikk (2) bekezdés) azt is kimondja, hogy a közegészség javítását célzó nemzeti szakpolitikákat közösségi fellépéssel kell kiegészíteni. A Közösségnek ösztönöznie kell a tagállamok közötti együttműködést az e cikkben említett területeken, és szükség esetén támogatást kell nyújtania a tagállamok fellépéséhez. A tagállamok e tekintetben kapcsolatot tartanak a Bizottsággal, és összehangolják szakpolitikáikat és programjaikat. A tagállamokkal együttműködő Bizottság bármilyen kezdeményezéssel élhet, amely hasznos vagy szükséges lehet a koordináció előmozdítása érdekében.

A szervadományozás és különösen a szervátültetés terén hatalmas lehetőség rejlik abban, hogy az EU tagállamai megosszák egymás között tapasztalataikat és ismereteiket. Ennek a cselekvési tervnek a célja a tagállamok közötti együttműködés megerősítése a közös célkitűzések és iránymutatások meghatározása és kialakítása, közösen jóváhagyott

---

¹ SEC(2007) 704 – SEC(2007) 705.

² Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak címzett bizottsági közleményhez mellékelt hatásvizsgálat. Szervadományozás és szervátültetés: uniós szintű szakpolitikai fellépések http://ec.europa.eu/health/ph_threats/human_substance/documents/organs_impact_en.pdf

menyiségi és minőségi mutatók és teljesítménymutatók, rendszeres jelentések, továbbá a bevált gyakorlatok azonosítása és egymással való megosztása révén.

A közösségi szintű fellépések egészítik ki a tagállamoknak a szervadományozás és a szervátültetés minőségének és biztonságának javítása, a szervhiány problémájának leküzdése, valamint a transzplantációs rendszerek hatékonyabbá tétele érdekében tett erőfeszítéseit. A Bizottság közösségi eszközök – különösen a 2008–2013-ra szóló egészségügyi program – igénybevitelével nyújt segítséget a tagállamoknak.

3. KIEMELT INTÉZKEDÉSEK A SZERVADOMÁNYOZÁS ÉS SZERVÁTÜLTETÉS TERÉN

Az elmúlt évek során a Bizottság jelentős erőfeszítéseket tett azért, hogy különféle közösségi programok keretében támogassa a szervátültetés terén tett kezdeményezéseket. Társfinanszírozásban került sor sok projektre³, melyek jelentős mennyiségű információ és tudás létrejöttét eredményezték. Nagyon fontos, hogy a meglévő programok keretében folyó munka folytatódjon, sőt ahol szükséges, a munkát terjesszék ki: ne csak a tagállamokat vonják be, hanem más érintetteket is.

A szervadományozás és a szervátültetés terén nyert információk, tudás és tapasztalatok összegyűjtése után a Bizottság összeállította a kiemelt intézkedések részletes listáját. Ezek a célkitűzések és kiemelt intézkedések a már említett három kihívás köré csoportosulnak. A cselekvési terv pedig minden egyes kiemelt intézkedést több intézkedésre bont, melyek felsorolása a mellékletben található.

Minden tagállam eldönti, hogy a kívánt célkitűzések eléréséhez milyen fellépéseket és intézkedéseket kell végrehajtani; ezek azután bekerülnek a kiemelt intézkedések nemzeti rendszerébe, amely kiindulási alapul szolgál a cselekvési terv keretében folytatott párbeszédhez és tapasztalatcseréhez, valamint a legjobb gyakorlatok azonosításához. A kiemelt intézkedések nemzeti rendszerei ország-specifikusak, és a tagállamok egyedi helyzetéhez vannak hozzáigazítva.

3.1. Kiemelt intézkedések a rendelkezésre álló szervek mennyiségének növelése érdekében

Jelenleg minden tagállamban több szervre lenne igény, mint amennyi rendelkezésre áll, és a szervek iránti igény gyorsabban nő, mint a szervadományozás aránya. Az Európai Unióban jelenleg több mint 56 000 beteg vár megfelelő donorszervre⁴.

A tagállamok gyakorlatai és eredményei között nagy különbségek vannak. Az információk és a legjobb gyakorlatok kicserélése segít a kevés rendelkezésre álló szervvel rendelkező országoknak növelni ezeket a számokat. Olaszországban például a spanyol modell elemeinek a megvalósítása nagy sikerrel növelte a szervadományozási arányokat, ami azt mutatta, hogy a szervadományozás és szervgyűjtés szervezésében végrehajtott változtatások nemcsak lényegesen megnövelhetik, hanem magas szinten is tarthatják a szervadományozási arányokat.

---

³ A projektek leírását az e közleményhez mellékelt hatásvizsgálat tartalmazza.

⁴ Európa Tanács (2007).

3.1.1. *Az elhalálozott donortól származó szervadományozás nyújtotta lehetőségek teljes kiaknázása*

Bebizonyosodott, hogy a donor azonosításától a szerv átültetéséig terjedő összetett folyamat továbbfejlesztése nagy mértékben befolyásolja a szervadományozási arányokat⁵. Az egyes tagállamok által a rendelkezésre álló szervek számának növelésében elért siker nagy mértékben a folyamat szervezésének volt köszönhető, ami azt mutatja, hogy a szervadományozási folyamat szervezésének bizonyos módjai alkalmasabbak a rendelkezésre álló szervek számának növelésére, mint mások⁶. Az elhalálozott donortól származó szervadományozás arányának növeléséhez kulcsfontosságú tényezőnek bizonyult egy a szervdonorok azonosítását, a felkutatást és a szervgyűjtést egyesítő, hatékony rendszer kiépítése. Különösen egy olyan, központi szervadományozási felelős (transzplantációs donorkoordinátor) kórházi szintű jelenléte jelenti a legfontosabb lépést a szervadományozás optimalizálása és a donorfelkutatási arányok javítása érdekében, akinek a fő feladata egy előremutató donorfelkutatási program kidolgozása⁷.

A tagállamoknak ezért arra kell törekedniük, hogy a kiemelt intézkedések nemzeti rendszerébe beépítsék azt a célkitűzést, miszerint minden olyan kórházban, ahol lehetőség van szervadományozásra, fokozatosan nevezzenek ki **transzplantációs donorkoordinátorokat (1. kiemelt intézkedés)**. A Bizottság e tekintetben koordinációs és ellenőrző szerepet játszhat; ezért a tagállamokat arra kell ösztönözni, hogy jelentsék a Bizottságnak azon kórházak számát, ahol transzplantációs donorkoordinátort neveztek ki. Erre az elsődleges célkitűzésre építve a cselekvési tervnek támogatnia kell a transzplantációs donorkoordinátor-programokra vonatkozó, nemzetközileg elfogadott előírások kialakítását a cselekvési terv elkövetkező éveiben, és ösztönöznie kell a transzplantációs donorkoordinátoroknak szóló hatékony oktatási programok megvalósítását⁸. Később a Bizottságnak és a tagállamoknak a transzplantációs koordinátorokra vonatkozó európai vagy nemzetközi akkreditációs rendszerek kialakítására kell törekedniük.

Ugyanennyire fontos, hogy minden olyan kórházban, ahol lehetőség van szervadományozásra, ösztönözzék a **szervadományozásra vonatkozó minőségfejlesztési programokat (2. kiemelt intézkedés)**. Ezek a programok elsősorban a szervadományozás⁹ teljes folyamatának a kórház és az egészségügyi rendszer jellemzői alapján, önmaguk által elkészített értékelését jelentik. Lehetővé teszik az eredmények összehasonlítását és a továbbfejlesztendő területek meghatározását. Következésképpen az említett minőségfejlesztési programokkal összefüggésben egy meghatározott módszertan elérhetővé tételének és az azzal kapcsolatos képzés ösztönzése is hasznos.

3.1.2. *Élődonoros szervadományozás az elhalálozott donortól származó szervadományozás kiegészítéseként*

Az elhalálozott donortól származó szervadományozást kiegészítő élődonoros szervadományozás reális alternatíva a transzplantációra rendelkezésre álló szervek számának növelésére. A tagállamok ezért **az élődonoros szervadományozási programokkal**

⁵ Lásd például: Roels et al. (2002) és Simini (2000).

⁶ ALLIANCE-O (2007b).

⁷ Az Európa Tanács (Rec (2005)11) ajánlása a szervadományozásért felelős szakemberek szerepéről és képzéséről.

⁸ ETPOD.

⁹ Az Európa Tanács (Rec (2006)16) ajánlása a szervadományozásra vonatkozó minőségfejlesztési programokról.

kapcsolatos legjobb gyakorlatok cseréjének ösztönzésére (3. kiemelt intézkedés) is alkalmazzák a cselekvési tervet.

A cselekvési terv ezért az önzetlen adományozási programok ösztönzésére és – a biztonságuk felmérése és garantálása érdekében – az élő donorokra vonatkozó nyilvántartási gyakorlatok fejlesztésére törekszik.

A Bizottság segítséget nyújt az élődonoros szervadományozás – rövid és hosszú távú – egészségügyi, pszichológiai, pénzügyi és társadalmi következményeire vonatkozó információk megfelelő gyűjtését megkönnyítő, célravezető eszközök kifejlesztéséhez. Ezek az információk az élődonoros szervadományozási programokkal kapcsolatos legjobb gyakorlatok tagállamok közötti cseréjével együtt már segítséget nyújthatnak a tényeken alapuló iránymutatások és konszenzusos dokumentumok létrehozásához, valamint az élő donorok kiválasztásának, értékelésének és utógondozásának szabályozásához. A figyelemmel kísérés és utógondozás megkönnyítésére ki kell alakítani az élő donorok nyilvántartásait. Mindezeknek az intézkedéseknek összhangban kell állniuk a személyes adatok védelmére vonatkozó, meglévő európai jogi kerettel, különösen a 95/46/EK adatvédelmi irányelvvel.

3.1.3. A lakossági tudatosság fokozása

A spanyol modell sikere megmutatta, hogy a lakossági tudatosság fokozását célzó kampányokra költött súlyos összegek nem mindig járnak a várt eredménnyel. Nagy figyelmet kell szentelni a médiának átadott konkrét információkra: a médiaorgánumokon keresztül szisztematikus és átfogó tájékoztatást kell adni a szervadományozásról és a szervátültetésről. A kutatók szerint a tömegtájékoztatás spanyolországi alkalmazása a szervadományozás kérdésével kapcsolatban nagy mértékben befolyásolta a szervadományozást és a szervátültetést övező pozitív társadalmi légkör kialakulását¹⁰.

Bebizonyosodott, hogy lényeges pozitív összefüggés van aközött, hogy valaki beszélt már a szervadományozás kérdéséről a családjával, illetve ténylegesen hajlandó-e szervadományozásra. Mivel a társadalmi tudatosság és a közvélemény nagyon fontos szerepet játszik a szervadományozási arányok növelésében, a folyamatos felvilágosítás lényeges részét kell, hogy képezze valamennyi tagállam e kérdésre vonatkozó kommunikációs stratégiájának. Az embereket bátorítani kell arra, hogy beszéljenek a szervadományozásról, és közöljék szándékukat családjukkal. Az európai lakosok mindössze 41 %-a beszélt már családjával a szervadományozásról¹¹.

Ezért fokozni kell az egészségügyi szakemberek és a betegsegítő csoportok szervátültetéssel kapcsolatos ismereteit és kommunikációs képességeit (4. kiemelt intézkedés). A tudatosságot növelő kampányoknak az állampolgárokat és a betegeket a különböző tagállamokban a szervadományozással és a szervátültetéssel kapcsolatban megillető jogokra vonatkozó tájékoztatást is magukban kell foglalniuk. A Bizottság a tagállamoknak az ilyen fajta információk összegyűjtéséhez nyújtott segítséggel aktívan hozzájárulhat ehhez.

Az emberek mobilitása is alátámasztja, hogy **meg kell könnyíteni a szervdonorok azonosítását Európa-szerte, valamint a határokon átnyúló szervadományozást Európában (5. kiemelt intézkedés).** A Bizottság segítséget nyújt a tagállamoknak az azonosító mechanizmusok kifejlesztéséhez.

¹⁰ Matesanz and Miranda (2002). Lásd Matesanz and Miranda (1996).

¹¹ Az Eurobarometer 2006. évi felmérése

3.2. A szervátültetési rendszerek hatékonyságának és hozzáférhetőségének fokozását célzó kiemelt intézkedések

Még a fejlett egészségügyi rendszerrel és szervátültetési szolgálattal rendelkező EU-országok között is lényeges különbségek vannak a szervadományozási és szervátültetési tevékenység terén. Egyértelmű, hogy egyes szervezeti rendszerek jobb teljesítményt nyújtanak, mint mások. Ezért a cselekvési terv támogatja a leghatékonyabb rendszer kijelölésére, a tapasztalatok cseréjére és a helyi jellegzetességeket figyelembe vevő bevált gyakorlatok terjesztésére irányuló kezdeményezéseket.

3.2.1. A transzplantációs rendszerek támogatás és irányítása

A cselekvési terv felhívást intéz a tagállamokhoz, hogy fokozzák a transzplantációs rendszerek hatékonyságát **(6. kiemelt intézkedés)**. E célból 2009-ben kidolgozzák saját kiemelt intézkedéseik nemzeti rendszerét. Ezek alapján kerül majd sor annak átfogó értékelésére, hogy a tagállamoknak mennyire sikerült elérni a fent említett közös célkitűzéseket.

A tagállamoknak ezután arra kell törekedniük, hogy a Bizottsággal szorosan együttműködve kialakítsák a szervekre vonatkozó szakpolitikák figyelemmel kísérésére szolgáló közös mutatórendszert és az egyes tagállamokban rejlő lehetőségek értékelését célzó módszereket. A transzplantációs rendszerek eredményeinek értékelése érdekében közös fogalom- és módszertani meghatározásokat kell elfogadni. A Bizottság ennek a célkitűzésnek az eléréséhez különösen a rendszeres beszámolók alapján kiadott *ad hoc* ajánlásokkal nyújt segítséget a tagállamoknak. A cselekvési terv arra is ösztönzi a tagállamokat, hogy támogassák a projektek szakértői értékelési programokkal való társítását, amelyek így egy önkéntes, kölcsönös tanulási folyamat részét alkotják. A szakértői értékelések részét képezi a kiemelt intézkedések nemzeti programjaiban legjobb gyakorlatként azonosított meglévő szakpolitikák, programok vagy intézményi berendezkedések alapos vizsgálata. Ez hasznos eszköz lehet a tagállamok számára a hatékonyabb és eredményesebb szakpolitikák kialakításához és megvalósításához.

3.2.2. A tagállamok közötti szervcsere

A szervek tagállamok közötti cseréje már jelenleg is általános gyakorlat. Jelentős eltérések vannak azonban a tekintetben, hogy hány szervet adnak át külföldre azon tagállamok, amelyek szabályokat dolgoztak ki és olyan szervezeteket hoztak létre a szervek nemzetközi cseréjére, mint például a Eurotransplant vagy a Scandiatransplant, és hányat a többi tagállam. Az Eurotransplant területéhez tartozó résztvevők évente az összes átültetett szerv (körülbelül 3 300 szerv) körülbelül 20 %-át cserélik egymás között, míg a szerveknek csupán 2 %-a lép be vagy hagyja el az Eurotransplant területét. Ilyen átfogó csereegyezmények nélkül a tagállamok lényegesen kevesebb szervet cserélnek, ám az arány potenciálisan emelkedhet, amennyiben kétoldalú megállapodások megkötésére kerül sor¹².

A szervátadások számában mutatkozó különbségek arra utalnak, hogy a szervek cseréjében rejlő lehetőséget még nem sikerült teljes mértékben kiaknázni. Ha nincs szervátadás a tagállamok között, akkor a ritkán egyező recipienseknek nagyon kicsi lesz az esélyük arra, hogy szervet találjanak, ugyanakkor bizonyos donorokat nem vesznek majd számításba, mivel a várólistákon nincs egyező recipiens. Ez különösen igaz a „nehezen kezelhető” betegekre (pediátriai, sürgős vagy hiperszenzitív betegek, akiknél nagyon pontos egyezésre van szükség) és a kis tagállamokra. A cselekvési terv ezért azt a célt fogalmazza meg, hogy legyen

¹² Például Olaszország most már több szervet cserél Görögországgal és Szlovákiával, amelyekkel a közelmúltban írt alá kétoldalú megállapodást (lásd: IGE (2007)).

egy rendszer vagy struktúra **a sürgős és a nehezen kezelhető betegek számára szükséges szervek cseréjére (8. kiemelt intézkedés)**. Ennek az intézkedésnek a támogatására szolgáló informatikai eszköz kifejlesztéséhez a Bizottság iránymutatást és közösségi finanszírozást biztosíthat. A Bizottság emellett a szervtöbblet cseréjére szolgáló strukturált rendszer fejlesztésében is támogatja a tagállamokat.

3.2.3. EU-szintű megállapodások a transzplantációs orvoslás szempontjairól

A cselekvési terv erősen támogatja az **EU-szintű megállapodások megkötését a transzplantációs orvoslás különböző szempontjairól (7. kiemelt intézkedés)**. Egy együttműködési módszer jelenti az ideális környezetet a kölcsönös aggodalomra okot adó kérdések megvitatásához, valamint közös, megosztott megoldások és ellenőrző mechanizmusok előterjesztéséhez. A tagállamoknak például tanácsos ilyen EU-szintű megállapodásokat kötni, hogy képesek legyenek kezelni a Közösségen kívülről érkező betegek transzplantációs orvoslásával kapcsolatos összes szempontot.

Ez az együttműködési módszer különösen helyénvalónak tűnik a – különösen a határvidékeken és a kis tagállamokban – növekvő betegmobilitással járó legfontosabb kihívások azonosításában. Az EK-Szerződésben és a közösségi jogszabályokban előírt, a szolgáltatásokat igénybe vevők szabad mozgása alapelveivel összhangban, a cselekvési terv EU-szintű megállapodások megkötésével javasolja rendezni az Unión belüli betegmobilitás alapvető szabályait a szervátültetés vonatkozásában. Ezek a megállapodások a gyakorlatban megkönnyítik a megfelelő eljárásokat, és megoldják a transzplantációs rendszerek méltányossága körüli problémákat.

A szervadományozásra és szervátültetésre irányuló jövőbeli kutatási programok prioritásainak és stratégiáinak egységes értelmezését is támogatni kell. Egy közös prioritásokat és célkitűzéseket meghatározó, EU-szintű megállapodás keretében fontolóra lehetne venni egy európai transzplantációs kutatási hálózat létrehozását.

3.2.4. Szervkereskedelem

A szervhiány egyik lehetséges következménye az emberiszerv-kereskedelem. A szervkereskedelem összefüggésbe hozható a szervek eltávolítása céljából folytatott emberkereskedelemmel, amely súlyosan sérti az alapvető emberi jogokat, különösen az emberi méltósághoz és a fizikai integritáshoz való jogot. Szervezett bűnözői csoportok követik el, amelyek a fejlődő országokban választják ki a donorokat, és távolítják el a szerveket, amelyeket aztán az Európai Unió területén adnak át a befogadóknak.

Noha elismert tény, hogy a szervkereskedelem ellen a legjobban a rendelkezésre álló szervek számának növelésével lehet küzdeni, a cselekvési terv ugyanakkor azért is sürgeti a tagállamokat, hogy kössenek EU-szintű megállapodásokat az Európában folyó szervkereskedelem mértékének megfigyeléséről. A kérdésre vonatkozó nyomozati adatok hiányára tekintettel, az említett megállapodások az aktív együttműködés és információcsere révén segítséget nyújtanak a tagállamoknak abban, hogy megvizsgálják és a későbbiekben megtalálják, hogy mi a legjobb módja a szervkereskedelem megfigyelésének.

Ugyanakkor a Bizottság a maga részéről továbbra is együttműködik más nemzetközi szervezetekkel – mint például az Európa Tanács és az Egészségügyi Világszervezet – a szervkereskedelem elleni küzdelemben.

3.3. A minőség és biztonság erősítését célzó kiemelt intézkedések

Ezek az intézkedések kiegészítik a szervadományozásról és szervátültetésről szóló bizottsági közleményben említett európai jogi keretet¹³. A leendő jogi eszköz felöleli mindazokat az alapelveket, amelyek egy európai szintű, alapvető minőségi és biztonsági keret – ezen belül például illetékes nemzeti hatóságok és más releváns struktúrák – kialakításához szükségesek.

3.3.1. Az utógondozási eljárások és nyilvántartások továbbfejlesztése

A cselekvési terv ezt a jogi keretet a **transzplantációt követő eredmények értékelését megkönnyítő nyilvántartások (9. kiemelt intézkedés)** formáját öltő információgyűjteménnyel kívánja kiegészíteni, ami a szervadományozás és szervátültetés terén követett legjobb orvosi gyakorlatok kialakítását könnyíti majd meg. A transzplantációt követő eredmények közös fogalom- és módszertani meghatározások alapján történő értékelése – mint azt a cselekvési terv is sugallja – szükség esetén, és a személyes adatok védelmére vonatkozó, meglévő európai jogi kerettel, különösen a 95/46/EK adatvédelmi irányelvvel összhangban, segítséget nyújthat az EU-szintű nyilvántartások előmozdításához, vagy a szervek befogadónak transzplantációt követő utógondozására szolgáló, meglévő nyilvántartások eredményeinek összehasonlítására vonatkozó módszertan kialakításához.

A transzplantáció céljából rendelkezésre álló szervek számának növelése érdekében a tágabb értelemben vett donoroktól (azaz olyan donoroktól, akiket orvosi szempontból csak meghatározott körülmények között, meghatározott befogadók számára lehet alkalmasnak tekinteni) származó szervek felhasználását is fontolóra kell venni. Mivel a gyakorlatban a közzétett tapasztalatok nem elegendőek a biztonsági határok megállapításához, a cselekvési terv közös fogalom-meghatározásokat és módszertant javasol, melyek segíthetnek meghatározni a tágabb értelemben vett donorok igénybevételével járó kockázat elfogadható szintjét. Ez az információgyűjtemény tehát segít meghatározni a tágabb értelemben vett donorok igénybevételével járó kockázat elfogadható szintjét.

Ezek az intézkedések végeredményben hozzájárulnak majd ahhoz, hogy a tagállamok az eredmények alapján helyes orvosi gyakorlatokat alakítsanak ki és ösztönözzenek a szervadományozás és szervátültetés terén.

3.3.2. Közös akkreditációs rendszer

A cselekvési terv az EU jogi keretét támogató módszertan kidolgozására törekszik, hogy a tagállamok szervadományozással, szervgyűjtéssel és szervátültetéssel kapcsolatos programjait akkreditálják. Ez hosszú távon hozzájárulhat egy **szervadományozási/-gyűjtési és szervátültetési programokra vonatkozó közös akkreditációs rendszer** kialakításához (10. kiemelt intézkedés) az Unió szintjén, és támogatást nyújthat a kiválósági központoknak.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS NYOMON KÖVETÉS

A cselekvési terv tíz kiemelt intézkedést azonosított annak érdekében, hogy a szervadományozás és szervátültetés terén felmerülő kihívások kezeléséhez segítséget nyújtson a tagállamoknak. A stratégia kiemelt elemeként ösztönzi a tagállamok közötti megerősített együttműködést és a legjobb gyakorlatok cseréjét.

Ennek az együttműködési folyamatnak az alapjául a közös célkitűzések és iránymutatások meghatározása és kialakítása szolgál; emellett pedig közösen jóváhagyott mennyiségi és

---

13

minőségi mutatókon és teljesítménymutatókon, továbbá a bevált gyakorlatok azonosításán és egymással való megosztásán nyugszik.

A tagállamok ezen intézkedések alapján kidolgozzák saját kiemelt intézkedéseik nemzeti programját. A cselekvési terv alapján kerül majd sor annak átfogó értékelésére, hogy a tagállamoknak mennyire sikerült elérni a fent említett közös célkitűzéseket. A cselekvési terv eredményességének értékelése érdekében az intézkedésekről félidős értékelés készül (félidős értékelés 2012).

I. MELLÉKLET: A JAVASOLT KONKRÉT INTÉZKEDÉSEK

1. KIHÍVÁS: A RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ SZERVEK MENNYISÉGÉNEK NÖVELESE	
1. CÉLKITŰZÉS A TAGÁLLAMOK AKNÁZZÁK KI TELJESEN AZ ELHALÁLOZOTT DONORTÓL SZÁRMAZÓ SZERVADOMÁNYOZÁSBAN REJLŐ LEHETŐSÉGEKET	
1. kiemelt intézkedés: Minden olyan kórházban, ahol lehetőség van szervadományozásra, támogatni a transzplantációs donorkoordinátorok szerepét.	
1.1. intézkedés: A kiemelt intézkedések nemzeti rendszerébe beépíteni azt a célkitűzést, hogy fokozatosan transzplantációs donorkoordinátorokat nevezzenek ki a kórházakban. Az intézkedés figyelemmel kísérésére szolgáló mutatókat kialakítani.	A tagállamok intézkedése Az EB koordinál és figyelemmel kísér
1.2. intézkedés: A transzplantációs donorkoordinátor-programokra vonatkozó, nemzetközileg elfogadott előírások kialakításának ösztönzése.	Az EB intézkedése
1.3. intézkedés: A transzplantációs donorkoordinátoroknak szóló hatékony oktatási programok megvalósításának ösztönzése.	A tagállamok + EB intézkedése
1.4. intézkedés: A transzplantációs donorkoordinátorokra vonatkozó nemzeti vagy nemzetközi akkreditációs rendszerek kialakításának ösztönzése.	A tagállamok + EB intézkedése
2. kiemelt intézkedés: Minden olyan kórházban támogatni a minőségfejlesztési programokat, ahol lehetőség van szervadományozásra.	
2.1. intézkedés: A kiemelt intézkedések nemzeti rendszerébe beépíteni azt a célkitűzést, hogy fokozatosan minőségfejlesztési programokat vezessenek be a kórházakban. Az intézkedés figyelemmel kísérésére szolgáló mutatókat kialakítani.	A tagállamok intézkedése Az EB koordinál és figyelemmel kísér
2.2. intézkedés: A minőségfejlesztési programokkal összefüggő, meghatározott módszertan elérhetővé tételének és az azzal kapcsolatos képzés ösztönzése.	A tagállamok intézkedése Az EB koordinál és figyelemmel kísér

2. CÉLKITŰZÉS A TAGÁLLAMOK A LEGJOBB GYAKORLATOKAT KÖVETVE ÖSZTÖNÖZZÉK AZ ÉLŐDONOROS SZERVADOMÁNYOZÁSI PROGRAMOKAT.	
3. kiemelt intézkedés: Az élődonoros szervadományozási programokkal kapcsolatos legjobb gyakorlatok kicserélése az EU tagállamai között: Az élő donorok nyilvántartásának támogatása.	
3.1. intézkedés: A kiemelt intézkedések nemzeti rendszerébe beépíteni az élődonoros, önzetlen szervadományozás támogatását, az élő donorok védelmére és a szervkereskedelem megakadályozására irányuló biztosítékokkal együtt.	A tagállamok intézkedése Az EB koordinál és figyelemmel kísér
3.2. intézkedés: Támogatni az élő donorok nyilvántartásának létrehozását az egészségük és biztonságuk értékelése és biztosítása érdekében.	A tagállamok + EB intézkedése
3. CÉLKITŰZÉS FOKOZNI A SZERVADOMÁNYOZÁSSAL KAPCSOLATOS TÁRSADALMI TUDATOSSÁGOT	
4. kiemelt intézkedés: Fokozni az egészségügyi szakemberek és a betegsegítő csoportok szervátültetéssel kapcsolatos ismereteit és kommunikációs képességeit.	
4.1. intézkedés: A kiemelt intézkedések nemzeti rendszerébe beépíteni a tömegtájékoztatás által betöltött fontos szerep elismerését, valamint azt, hogy javítani kell a közvélemény e témákkal kapcsolatos tájékozottságát.	A tagállamok intézkedése Az EB koordinál és figyelemmel kísér
4.2. intézkedés: Támogatni az egészségügyi szakemberek és a betegsegítő csoportok szervátültetéssel kapcsolatos kommunikációs képességeinek fejlesztésére irányuló képzési programokat.	A tagállamok + EB intézkedése
4.3. intézkedés: Nemzeti szinten (illetékes hatóságok) rendszeres találkozókat szervezni az újságírókkal és a közvélemény formálóival, valamint kezelni a rossz sajtót.	A tagállamok intézkedése Az EB koordinál és figyelemmel kísér
5. kiemelt intézkedés: Megkönnyíteni a szervdonorok azonosítását Európa-szerte,	

valamint a határokon átnyúló szervadományozást Európában.	
5.1. intézkedés: Összegyűjteni és terjeszteni az EU-ban a polgárokat a szervadományozás területén megillető jogokra vonatkozó információkat.	A tagállamok + EB intézkedése
5.2. intézkedés: Határokon átnyúló szervadományozásban érintett donorok azonosítását megkönnyítő mechanizmusokat kidolgozni.	A tagállamok + EB intézkedése
2. KIHÍVÁS: A SZERVÁTÜLTETÉSI RENDSZEREK HATÉKONYSÁGÁNAK ÉS HOZZÁFÉRHETŐSÉGÉNEK FOKOZÁSA	
4. CÉLKITŰZÉS HATÉKONYABBÁ ÉS ELÉRHETŐBBÉ TÉTELÜK ÉRDEKÉBEN TÁMOGATNI ÉS IRÁNYÍTANI A TRANSZPLANTÁCIÓS RENDSZEREKET	
6. kiemelt intézkedés: Továbbfejleszteni a szervadományozás és a szervátültetés szervezeti modelljeit az EU tagállamaiban.	
6.1. intézkedés: A kiemelt intézkedések nemzeti rendszerébe rendszeres beszámolók révén beépíteni a szakértői bizottság által a tagállamok számára megfogalmazott ad hoc ajánlásokat.	A tagállamok + EB intézkedése
6.2. intézkedés: Támogatni a projektek szakértői értékelési programokkal való társítását.	Az EB intézkedése
6.3. intézkedés: Értékelni a strukturális alapoknak és más közösségi eszközöknek a transzplantációs rendszerek fejlesztésére történő felhasználását.	Az EB intézkedése
6.4. intézkedés: Támogatni a referenciaközpontok hálózatát.	Az EB intézkedése
7. kiemelt intézkedés: Támogatni a transzplantációs orvoslás aspektusaira vonatkozó EU-szintű megállapodásokat.	
7.1. intézkedés: EU-szintű megállapodás az Unión belüli betegmobilitás és szervátültetés alapvető szabályairól a közösségi joggal összhangban.	A tagállamok + EB intézkedése
7.2. intézkedés: EU-szintű megállapodás a	A tagállamok + EB intézkedése

Közösségen kívülről érkező betegek transzplantációs orvoslásával kapcsolatos összes kérdésről.	
7.3. intézkedés: EU-szintű megállapodás a szervkereskedelem megfigyeléséről.	A tagállamok + EB intézkedése
7.4. intézkedés: EU-szintű megállapodás a jövőbeli kutatási programok közös prioritásairól és stratégiáiról.	A tagállamok + EB intézkedése
8. kiemelt intézkedés: Megkönnyíteni a szervek nemzeti hatóságok közötti cseréjét.	
8.1. intézkedés: Értékelni a szervtöbblet más országoknak történő felajánlására szolgáló eljárásokat.	EB + a tagállamok intézkedése
8.2. intézkedés: Eljárásokat bevezetni a sürgős és nehéz kezelést igénylő betegek számára történő szervcserékre.	EB + a tagállamok intézkedése
8.3. intézkedés: Informatikai eszközöket kialakítani az előbb felsorolt intézkedések támogatására.	EB + a tagállamok intézkedése
3. KIHÍVÁS: A MINŐSÉG ÉS BIZTONSÁG JAVÍTÁSA	
5. CÉLKITŰZÉS FOKOZNI A SZERVADOMÁNYOZÁS ÉS SZERVÁTÜLTETÉS MINŐSÉGÉT ÉS BIZTONSÁGÁT	
9. kiemelt intézkedés: Értékelni a transzplantációt követő eredményeket.	
9.1. intézkedés: Közös fogalommeghatározásokat és módszertant kidolgozni a transzplantáció eredményeinek értékelése céljából.	Az EB intézkedése
9.2. intézkedés: Nyilvántartást vagy nyilvántartás-hálózatot kialakítani a szervek recipienseinek utógondozására.	A tagállamok + EB intézkedése
9.3. intézkedés: Támogatni a közös fogalommeghatározások és módszertan kidolgozását a tágabb értelemben vett donorok igénybevételével járó kockázat elfogadható szintjének megállapítása érdekében.	Az EB intézkedése

9.3. intézkedés: Az eredmények alapján helyes orvosi gyakorlatokat kialakítani és ösztönözni a szervadományozás és szervátültetés terén, beleértve a tágabb értelemben vett donorok igénybevételét.	Az EB intézkedése
10. kiemelt intézkedés: Támogatni a szervadományozási/-gyűjtési és szervátültetési programokra vonatkozó közös akkreditációs rendszer kialakítását.	